NORAKSTS

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420479312
AA43-2362-13/4

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2013.gada 31.maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja R.Paegle,
tiesnese I.Kaļiņina un tiesnesis M.Vīgants,

piedaloties pieteicējam *G.K.* un viņa pārstāvei *A.G.*, kā arī atbildētājas Ogres novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Ogres bāriņtiesas pārstāvei *D.Z.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *G.K.* pieteikuma par Ogres bāriņtiesas priekšsēdētājas 2012.gada 26.jūnija lēmuma Nr.1-6/73 atcelšanu un morālā kaitējuma Ls 5000 atlīdzināšanu, sakarā ar Ogres novada bāriņtiesas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 30.oktobra spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts.

Aprakstošā daļa

[1] Ogres bāriņtiesas (turpmāk arī – bāriņtiesa) priekšsēdētāja 2012.gada 26.jūnijā pieņēma vienpersonisku lēmumu Nr.1-6/73 (turpmāk – Lēmums) atņemt *G.K.* (turpmāk – pieteicējs) viņa bērnu *J.K.* un *P.K.* (turpmāk arī – bērni) aprūpes tiesības (*kopš 2013.gada 1.janvāra un atbilstoši šobrīd spēkā esošajam regulējumam – pārtrauktas aizgādības tiesības, taču spriedumā tiek lietots jēdziens „aprūpes tiesības", atbilstoši tiesību normām, kas bija spēkā Lēmuma pieņemšanas brīdī*).

Lēmums pieņemts, pamatojoties uz 2012.gada 26.jūnija sarunas protokolu ar bērnu māti *D.K.* un psiholoģijas centra „*/Nosaukums/*"

psiholoģes 2012.gada 25.jūnijā sniegto izrakstu no neiropsiholoģiskās apsekošanas slēdziena par *P.K.*

Bāriņtiesas priekšsēdētāja kā motivāciju Lēmuma steidzamībai norādījusi, ka bāriņtiesā 2012.gada 26.jūnija sarunā bērnu māte *D.K.* paskaidrojusi, ka pieteicējs 2012.gada 20.jūnijā paņēmis pie sevis paciemoties dēlu *P.K.*, bet norunātajā laikā dēlu nav atgriezis mātes dzīvesvietā. 2012.gada 22.jūnijā pieteicējs, nevienu nebrīdinot, izņēmis meitu *J.K.* no pirmskolas izglītības iestādes */pilsēta/* un aizvedis uz savu faktisko dzīvesvietu */adrese/*. Sarunā *D.K.* norādījusi, ka bērnu starpā ir cieša emocionālā saikne. *D.K.* bāriņtiesā iesniegusi centra „*/Nosaukums/*" psiholoģes 2012.gada 25.jūnijā sniegto izrakstu no neiropsiholoģiskās apsekošanas slēdziena par *P.K.* Izraksta kopējās rekomendācijās norādīts, ka turpmākai pozitīvas psihiskās un intelektuālās attīstības nodrošināšanai *P.K.* būtu vēlama tieši mātes īstenota aprūpe. Lēmumā atzīts, ka pieteicēja bezatbildīgā rīcība apdraud *P.K.* veselību un attīstību.

[2] Pieteikumā par Lēmuma atcelšanu norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[2.1] Lēmumā bāriņtiesas priekšsēdētāja nav konstatējusi pieteicēja prettiesisku darbību. Nav saprotams Lēmumā norādītais secinājums, ka pieteicēja bezatbildīgā rīcība apdraud *P.K.* veselību un attīstību.

[2.2] Lēmuma pamatojumā minētie dokumenti (sarunas protokols ar bērnu māti un psiholoģes sniegtais izraksts no neiropsiholoģiskās apsekošanas slēdziena par *P.K.*) nesatur apstākļu konstatāciju vai faktus, kas būtu par pamatu šādai bāriņtiesas priekšsēdētājas rīcībai. Sarunas protokols ar bērnu māti pieteicēja ieskatā ir vērtējams kritiski, savukārt psiholoģes atzinums nav ņemams vērā. Pieteicējs norāda, ka psiholoģe ir bērnu mātes draudzene. Sniedzot šādu atzinumu, psiholoģe pārkāpusi Latvijas profesionālo psihologu asociācijas Ētikas kodeksu.

[2.3] Pieteicēja un *D.K.* starpā pastāv vienošanās par brīvas saskarsmes tiesību īstenošanas kārtību. Nav noteikta ikdienas aizgādības tiesība kādam no vecākiem, kā arī nav noteikta bērnu dzīvesvieta. Nav konstatēti apstākļi, kas varētu būt par pamatu bērnu izņemšanai no ģimenes.

[2.4] Ķekavas novada bāriņtiesa ar 2012.gada 11.jūlija lēmumu Nr.1-6/60 (turpmāk – Ķekavas bāriņtiesas lēmums) pieteicējam atjaunojusi bērnu aprūpes tiesības. Pieteicējs uzskata, ka Lēmuma prettiesiskums ir apstiprinājies ar Ķekavas bāriņtiesas pieņemto lēmumu.

[2.5] Pieņemot Lēmumu un to izpildot, Ogres bāriņtiesa nodarījusi pieteicējam morālo kaitējumu, jo konstatējams būtisks pieteicēja ar likumu aizsargāto tiesību aizskārums – bērnu aprūpes tiesību atņemšana. Ārstes *I.P.* 2012.gada 10.jūlija atzinumā norādīts, ka pieteicējs izjutis pastiprinātu spriedzi, pārdzīvo radušos situāciju, notikušais izraisījis pieteicējam fiziskas un garīgas ciešanas, kas saistītas ar to, ka bērni tika izņemti no pieteicēja dzīves vietas vēlā vakara stundā, klātesot tiesībsargājošo institūciju pārstāvjiem.

[3] Rakstveida paskaidrojumā Ogres bāriņtiesa norādījusi šādus argumentus.

[3.1] Pieteicēja bezatbildīgā rīcība – bērnu atstāšana svešas personas, kura nav apmācīta bērna ar īpašām vajadzībām aprūpē, uzraudzībā – apdraud bērna veselību un attīstību.

[3.2] Pieteicējs un *D.K.* 2012.gada 20.jūnijā vienojušies, ka pieteicējs paņems dēlu pie sevis uz vienu dienu, taču 21.jūnija rītā pieteicējs piezvanījis *D.K.* un paziņojis, ka dēlu neatdos, jo turpmāk *P.K.* dzīvos pie viņa. Pieteicējs 2012.gada 22.jūnijā, nebrīdinot bērnu māti, aizbraucis pēc meitas uz bērnudārzu un arī meitu aizvedis uz savu dzīvesvietu.

[3.3] Saskaņā ar psiholoģes atzinumu *P.K.* veikta neiropsiholoģiskā sensomotorā smadzeņu funkcionālās darbības atjaunošanas korekcija ar darba režīmu: 2 reizes nedēļā speciālistu vadībā un 5 dienas nedēļā vecāku uzraudzībā. Bērns nodarbības apmeklē mātes pavadībā. Māte izpilda speciālistu norādījumus, savukārt tēvs nav izrādījis interesi piedalīties nodarbībās kopā ar speciālistu.

[3.4] Aizvedot bērnus uz savu dzīvesvietu un paziņojot, ka bērni turpmāk dzīvos pie viņa, bez bērnu mātes *D.K.* piekrišanas, kā arī atstājot bērnus svešas personas aprūpē, pieteicējs rīkojies prettiesiski, ļaunprātīgi izmantojot savas tiesības uz bērnu aprūpi. Lēmums pieņemts bērnu interesēs.

[4] Bērnu sevišķā aizbildne rakstveida paskaidrojumā norādījusi, ka Lēmums nav atbilstošs bērnu interesēm, jo Lēmuma pieņemšanas laikā bērni neatradās veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos. Iespējams, ka vecāki risina savstarpējās attiecības, neņemot vērā bērnu tiesības un vajadzības.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 30.oktobra spriedumu Lēmums atzīts par prettiesisku, un Ogres novada pašvaldībai uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu Ls 1000, bet pārējā daļā pieteikums noraidīts.

Spriedumā norādīti turpmāk minētie motīvi.

[5.1] No lietas materiāliem tiesa konstatējusi šādus apstākļus.

[5.1.1] *D.K.* 2012.gada 22.jūnijā vērsusies Salaspils policijā saistībā ar to, ka bērni atrodas pie pieteicēja.

[5.1.2] Psiholoģijas centra „*/Nosaukums/*" psiholoģe *K.L.* 2012.gada 25.jūnijā izsniegusi izrakstu no *P.K.* neiropsiholoģiskās apsekošanas slēdziena.

[5.1.3] Ogres bāriņtiesas priekšsēdētāja 2012.gada 26.jūnijā noformējusi sarunas protokolu ar *D.K.*, kā arī sarunas protokolu ar pieteicēju.

[5.1.4] Psihiatres, ģimenes psihoterapeites *I.P.* atzinumā (bez datuma) par pieteicēju norādīts, ka nav konstatējama akūta psihoprodukcija un psihiski traucējumi sarunas gaitā nav novēroti. Ieteiktas sarunas starp bērnu māti un pieteicēju ar mediatora vai ģimenes psihoterapeita palīdzību.

[5.1.5] Psiholoģijas centra „*/Nosaukums/*" psiholoģe *K.L.* 2012.gada 2.jūlijā sniegusi *J.K.* psiholoģiskās apsekošanas (laika periods no 2012.gada 27.jūnija – 2012.gada 2.jūlijam) slēdzienu, kā arī *P.K.* psiholoģiskās

apsekošanas (laika periods no 2012.gada 27.jūnija – 2012.gada 2.jūlijam) slēdzienu.

[5.1.6] Psiholoģe *L.L.* 2012.gada 5.jūlijā pēc *D.K.* lūguma sniegusi atzinumu par *J.K.* psihoemocionālo stāvokli.

[5.1.7] VSIA „*/ārstniecības iestāde/*" virsārste 2012.gada 20.jūlijā, atbildot uz Ķekavas novada bāriņtiesas 2012.gada 6.jūlija pieprasījumu, norādījusi, ka no medicīniskā viedokļa, lai uzraudzītu *P.K.*, nav nepieciešamas īpašas aprūpes prasmes un iemaņas.

[5.2] Tiesa atsaukusies uz Bāriņtiesu likuma 23.panta pirmās daļas 1.punktā, trešajā un piektajā daļā noteikto, kā arī uz 24.panta pirmās daļas 1.punktu un Administratīvā procesa likuma 70.panta trešo daļu.

Tā kā Ķekavas bāriņtiesa ir pieņēmusi lēmumu par aprūpes tiesību atjaunošanu pieteicējam, Lēmumu nav iespējams atcelt, bet ir vērtējams Lēmuma tiesiskums.

[5.3] *D.K.* un pieteicēja laulība nav šķirta. Nav pieņemts tiesas nolēmums par to, ka bērni atrodas viena vecāka atsevišķā ikdienas aizgādībā. Tādējādi bērni Lēmuma pieņemšanas brīdī atradās abu vecāku, proti, pieteicēja un *D.K.* kopīgā ikdienas aizgādībā. Līdz ar to secināms, ka pieteicējam un *D.K.* bija vienādas bērnu aprūpes tiesības, kā arī vecāku vara pār bērniem.

Tiesa uzskatīja, ka psihologa atzinumā norādītie secinājumi nevar būt par pamatu, lai liegtu pieteicējam no likuma izrietošo tiesību (vecāku varas) ierobežošanu. Tiesa atzina, ka bērna māte, kura ikdienā rūpējas par bērnu, daudz labāk var izprast bērna vajadzības, tomēr tas nevar būt par pamatu, lai uzskatītu, ka otrs vecāks būtu mazāk spējīgs izprast bērna vajadzības un rūpēties par viņu, arī tad, ja bērnam ir veselības problēmas.

Tiesas ieskatā tas, ka *D.K.* ir biežākā kontaktā ar *P.K.* un tādēļ labāk pārzina dēla vajadzības, nenozīmē, ka esot pieteicēja uzraudzībā, bērnam rastos draudi drošībai, veselībai, vai tiktu traucēta bērna normāla attīstība.

[5.4] Apstāklis, ka viens vecāks izmanto viņam no likuma izrietošās tiesības, nevar būt par pamatu bērnu aprūpes tiesību atņemšanai tikai uz psihologa atzinuma pamata. Šāds atzinums būtu vērtējams kopsakarā ar citiem lietā esošiem un pabaudāmiem pierādījumiem.

Tiesa iepriekš minēto attiecinājusi arī uz *D.K.* sniegtajiem paskaidrojumiem. Viena vecāka apgalvojumi, nepārbaudot citus lietas apstākļus, nevarēja kalpot par pamatu Lēmuma pieņemšanai.

Tiesa atzina, ka Lēmums pieņemts, nepārbaudot citus lietas apstākļus. Proti, bāriņtiesas priekšsēdētāja 2012.gada 26.jūnijā, ierodoties pieteicēja dzīvesvietā pēc bērniem, nav pārbaudījusi un noskaidrojusi, vai bērni atrodas dzīvībai vai veselībai bīstamos apstākļos un vai viņu turpmāka atrašanās pie tēva var apdraudēt viņu attīstību. Minēto apliecinājusi tiesas sēdē nopratinātā lieciniece *I.B.*

Turklāt kā izriet no pašas *D.K.* tiesas sēdē sniegtās liecības, pieteicējs nevarēja apdraudēt bērnus. *D.K.* rīcība neliecina par to, ka bērni bijuši apdraudēti no pieteicēja puses. Konstatējot, ka bērnus pieteicējs atstās pie sevis, *D.K.* nesteidzās izņemt bērnus no pieteicēja dzīvesvietas, dodoties uz

pieteicēja dzīvesvietu pēc bērniem. *D.K.* tikai pēc vairākām dienām (2012.gada 22.junijā pieteicējs paņēma pie sevis arī meitu), t.i., 2012.gada 26.jūnijā devusies pēc bērniem, iesaistot Ogres bāriņtiesu.

[5.5] Bāriņtiesu likuma 23.pantā nav norādīts, ka vienpersonisko lēmumu amatpersona varētu pieņemt arī uz aizdomu pamata.

Minētā likuma 22.panta pirmās daļas 5.punkts noteic, ka bāriņtiesa lemj par bērna aprūpes tiesību atņemšanu vecākam, ja [..] ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu. To pašu noteic arī Civillikuma 203.panta pirmās daļas 5.punkts. Līdz ar to tiesas ieskatā Bāriņtiesu likuma 23.panta pirmā daļa tulkojama kopsakarā ar minētā likuma 22.panta pirmās daļas 5.punktu un Civillikuma 203.panta pirmās daļas 5.punktu. Tomēr, pieņemot lēmumu par bērna aprūpes tiesību atņemšanu vecākam, būtiski ir vērtēt, vai pastāv pamatotas aizdomas par bērna apdraudējumu.

[5.6] Tiesa uzskatīja, ka pirms Lēmuma pieņemšanas pēc būtības nav izvērtēts bērnu iespējamais apdraudējums.

Lēmums pieņemts tikai uz bērnu mātes sniegtā viedokļa pamata, neizvērtējot pieteicēja sniegtos paskaidrojumus.

Tiesa secināja, ka strīda pamatā nebija bērnu apdraudējums, bet bērnu vecāku savstarpējās nesaskaņas par vecāku varas un saskarsmes tiesību īstenošanu.

[5.7] Tiesa atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 150.panta otrajā daļā un 250.panta otrajā daļā noteikto.

Kā norādījis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Senāts), par administratīvā akta pamatojumu minēto normu izpratnē ir atzīstami apstākļi, uz kuriem administratīvais akts balstīts, nevis pierādījumi par šiem apstākļiem (*Senāta 2008.gada 30.jūlija sprieduma lietā Nr.461/2008 11.punkts*).

Lēmuma pamatojumā ir atsauces tikai uz sarunu (protokolu) ar *D.K.* un psiholoģijas centra „*/Nosaukums/*" psiholoģes atzinumu. Savukārt rakstveida paskaidrojumā bāriņtiesa izvirzījusi jaunu argumentu, proti, bērna atstāšanu svešas personas uzraudzībā.

Tiesa norādīja, ka bāriņtiesas arguments, ka bērni bija atstāti svešas personas uzraudzībā, nav atzīstams par pierādījumu, kas apliecina Lēmumā konstatētos faktiskos apstākļus.

Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 150.panta otro daļu, bāriņtiesa nevar pēc lēmuma pieņemšanas atsaukties uz jauniem apstākļiem, kas it kā bijuši par pamatu Lēmuma pieņemšanai.

Tiesa atzina, ka ir iespējama situācija, kad jauni lietas apstākļi atklājas brīdī, kad bāriņtiesas amatpersonas ierodas bērnu izņemt no ģimenes. Šādā situācijā bāriņtiesas amatpersonas pienākums ir vienpersoniskajā lēmumā šos apstākļus norādīt. Amatpersonai lēmums jāsastāda 24 stundu laikā, tādējādi tiesa nesaskatīja šķēršļus, kas liedza bāriņtiesas priekšsēdētājai norādīt paskaidrojumā minēto apstākli Lēmumā.

[5.8] Attiecībā uz to, ka pieteicējs bērnus bija uz neilgu laiku atstājis trešās personas uzraudzībā, tiesa nesaskatīja bērnu apdraudējumu, jo bērni bijuši uzticēti personai, kuru pieteicējs ilglaicīgi un labi pazina.

Tiesa uzskatīja, ka nav konstatēti apstākļi, ka pieteicējs ir bezatbildīgs vai kā citādi nevērīgs pret bērniem. Tiesa atzina, ka pieteicējs bija spējīgs izvērtēt riskus, kas varētu apdraudēt bērnus. Lietā nav konstatēti apstākļi, kas norādītu uz to, ka persona, kura pieskatīja bērnus, varēja viņus apdraudēt vai apdraudēja.

Līdz ar to tiesa atzina, ka minētais apstāklis nevar liecināt par to, ka konkrētajā situācijā bērniem, atrodoties pie pieteicēja, bija veselības vai dzīvības apdraudējums, vai tika traucēta bērnu attīstība.

[5.9] No lietā esošajiem psihologu atzinumiem secināms, ka bērni ir emocionāli traumēti. Atzinumi neliecina par to, ka bērni emocionālas traumas guvuši tādēļ, ka atradās pieteicēja dzīvesvietā.

Tiesa uzskatīja, ka bērni visdrīzāk guvuši emocionālu traumu tieši Lēmuma izpildes rezultātā, jo, negaidīti un neko nepaskaidrojot, daudzu svešu personu klātbūtnē bērni tika izņemti no pieteicēja dzīvesvietas.

Tiesa atzinusi, ka no lietas materiāliem neizriet, ka bērni būtu pakļauti apdraudējumam no tēva puses. Tieši pretēji, no lietas materiāliem un tiesas sēdē noskaidrotā izriet, ka bērni dziļi emocionāli pārdzīvo notikušo, kad viņi pēkšņi, svešu cilvēku klātbūtnē tika aizvesti no tēva dzīvesvietas.

[5.10] 2012.gada 26.jūnija sarunas protokolā ar bāriņtiesas pārstāvi *D.K.* pārstāve *M.K.* norādījusi, ka pieteicējs bērnu klātbūtnē sitis *D.K.*

No Sodu reģistra datiem tiesa konstatējusi, ka pieteicējs 2011.gada 28.februārī sodīts par administratīvo pārkāpumu saskaņā ar LAPK 167.^{2}panta otro daļu, proti, par maznozīmīga miesas bojājuma tīšu izdarīšanu.

Tiesas sēdē *D.K.* liecināja, ka bijis gadījums, kad viņai ar pieteicēju izcēlies konflikts, viņu starpā sākusies grūstīšanās. Vienlaikus *D.K.* liecināja, ka pieteicējs nav bijis agresīvs pret bērniem.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzina, ka apstāklis, ka pieteicējs ir sodīts par administratīvo pārkāpumu, ko viņš izdarīja attiecībā pret *D.K.*, nevar būt par pamatu, lai atzītu, ka pieteicējs apdraudēs savus bērnus.

[5.11] Tiesa secināja, ka bērni neatradās veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, kā arī bērnu turpmākā atrašanās pie pieteicēja nevarēja apdraudēt viņu pilnvērtīgu attīstību. Tiesa uzskatīja, ka nepastāvēja arī pamatotas šaubas par to, vai bērni atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos un vai bērnu turpmākā atrašanās pie pieteicēja var apdraudēt viņu pilnvērtīgu attīstību. Līdz ar to tiesa atzina, ka Lēmums ir prettiesisks.

[5.12] Tiesa atsaukusies uz Civillikuma 181.panta ceturtajā daļā noteikto.

Izvērtējot lietas materiālus, tiesa uzskatīja, ka strīds izcēlies bērna vecāku savstarpējo nesaskaņu dēļ, kura rezultātā ir ietekmēts bērnu psihoemocionālais stāvoklis. Tiesa norādījusi, ka bērna vecākiem, risinot savstarpējas nesaskaņas, būtu jāatturas bērnu klātbūtnē negatīvi izteikties vienam par otru. Viena vecāka vēlēšanās šķirt bērnu no otra vecāka ne tikai negatīvi ietekmē otru vecāku, bet primāri nodara ļaunumu un pārestību bērnam. Līdz ar to šāda rīcība neatbilst bērnu vislabākajām interesēm.

Tiesa uzsvērusi, ka bērna aprūpes tiesību atņemšana vecākam ir galējais līdzeklis, kas piemērojams tad, ja bērns tiek fiziski vai emocionāli

apdraudēts no konkrētā vecāka puses. Situācijās, kad vecākiem savstarpēji pastāv domstarpības un nesaskaņas, tās risināmas tiesiskiem līdzekļiem.

[5.13] Pieteicējs lūdzis atlīdzināt morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar Lēmumu, proti, ar to, ka bērni bija izņemti no viņa dzīvesvietas un viņam bija atņemtas bērnu aprūpes tiesības.

Tiesa atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajā daļā noteikto, kā arī uz tiesu prakses atziņām (*sk. Senāta 2009.gada 17.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-505/2009 7.punktu*).

Tiesa atzina, ka bērnu piespiedu izņemšanu no pieteicēja dzīvesvietas, kā arī bērnu aprūpes tiesību atņemšanu pieteicējs jau ir izcietis, tādēļ situāciju vairs nav iespējams pavērst atpakaļ. Tādējādi izvērtējams jautājums par cita atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanu.

Tiesa atsaukusies uz Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta trešo un ceturto daļu, kā arī Senāta 2006.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-8/2006 17.3.apakšpunktā norādīto.

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 110.pants noteic, ka valsts aizsargā un atbalsta [..] ģimeni, vecāku un bērna tiesības. [..]. Minētā norma iekļauta Satversmes VIII nodaļā „Cilvēka pamattiesības".

Savukārt Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8.panta pirmā daļa noteic, ka ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves [..] neaizskaramību, bet otrā daļa noteic, ka sabiedriskās institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.

No iepriekš minētā secināms, ka Satversme un Konvencija kā nozīmīgu vērtību aizsargā ģimeni, tostarp bērnu un vecāku tiesības. Minēto tiesību aizskārums Konvencijas tvērumā ir atzīstams par nozīmīgu. Tikai pastāvot īpašiem apstākļiem, minētās tiesības valsts ir tiesīga ierobežot.

Vecāka tiesības tiesiski izmantot tam no likuma izrietošo vecāka varu, tostarp īstenot bērna aprūpes tiesības, ir aizsargātas ar Satversmes 110.pantu un Konvencijas 8.pantu.

Ja valsts (konkrētajā gadījumā pašvaldība) pārkāpj personas pamattiesības, tas pats par sevi atzīstams par būtisku personas tiesību aizskārumu.

Tādējādi tiesa atzina, ka pieteicējam nodarīts būtisks kaitējums.

[5.14] No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicējam bērnu aprūpes tiesības tika atņemtas uz laika periodu no 2012.gada 26.jūnija līdz 2012.gada 11.jūlijam, proti, 15 dienas.

Tiesa atzina, ka bērnu nošķiršana no vecāka un vecāku aprūpes tiesību atņemšana bērnam rada dziļus emocionālus pārdzīvojumus un ciešanas, tomēr, minētais vērtējams kopsakarā ar ciešanu ilgumu, kas konkrētajā lietā nav atzīstams par tādu, lai uzskatītu, ka pieteicējam nodarīts smags morālais kaitējums.

Pieteicējs norādījis, ka bērnu aizvešanas no viņa dzīvesvietas dēļ viņš izjutis pazemojumu kaimiņu un citu svešu cilvēku klātbūtnē. Pieteicējs atsaucies uz ārstes *I.P.* atzinumu, no kura izriet, ka pieteicējs pēc notikušā izjutis pastiprinātu spriedzi un pārdzīvojis radušos situāciju, notikušais izraisījis fiziskas un garīgas ciešanas, kas saistītas ar to, ka abi bērni tika izņemti no pieteicēja dzīves vietas vēlā vakara stundā, klātesot tiesībsargājošo institūciju pārstāvjiem.

Tiesa atzina, ka minētais apstāklis varēja radīt pieteicējam morālas ciešanas. No lietas materiāliem izriet, ka bērnu izņemšana no pieteicēja dzīvesvietas notika klātesot policijas un bāriņtiesas amatpersonām, pieteicēja laulātajai *D.K.* un viņas pārstāvei *M.K.*, kā arī pieteicēja draudzenei *I.B.*, kura pieskatīja bērnus. No lietas materiāliem nav konstatējams, ka brīdī, kad tika izņemti bērni, to būtu redzējušas vēl kādas citas personas, vai kāda cita persona būtu piedalījusies bērnu izņemšanas procesā. Tiesas ieskatā pat ja lietā konstatētu pretējo, nebūtu pamata atzīt, ka ar konkrēto situāciju pieteicējam nodarīts smags morālais kaitējums, jo kaitējumam attiecībā uz pieteicēju nav bijušas tālejošas sekas, piemēram, veselības traucējumi, problēmas ar darbu vai kādi citi apstākļi.

Tādējādi tiesa atzina, ka pieteicējam nav nodarīts smags morālais kaitējums.

[5.15] Tiesa uzskatīja, ka pieteicējam kā taisnīgs atlīdzinājums būtu nosakāms atlīdzinājums naudas izteiksmē Ls 1000 apmērā. Tiesa atsaukusies uz Senāta 2011.gada Tiesu prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās" 112. – 114.punktu.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 30.oktobra spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts, bāriņtiesa iesniedza apelācijas sūdzību, norādot, ka Lēmuma pieņemšanā par primāriem netika uzskatīti faktiskie dzīves apstākļi pieteicēja dzīvesvietā. Nav pamata uzskatīt, ka psihologa atzinums nevar būt par pamatu secinājumam, ka atrašanās pieteicēja ģimenē var apdraudēt bērna pilnvērtīgu attīstību.

[7] Rakstveida paskaidrojumā pieteicējs apelācijas sūdzību neatzīst, norādot, ka no psihologa atzinuma (izraksta) nav konstatējams, ka pieteicējs nelabvēlīgi ietekmē bērnus vai rada draudus bērnu drošībai, attīstībai, veselībai. Tādējādi psiholoģes sniegtais izraksts nevarēja būt par tiesisku pamatu Lēmuma pieņemšanai, jo tas neliecināja par apstākļiem, uz kuriem ietverta atsauce Lēmumā. Bāriņtiesa nav noskaidrojusi *P.K.* ārstējošā ārsta viedokli. Lēmumā nav ietverti lietderības apsvērumi.

[8] Tiesas sēdē pieteicējs un viņa pārstāve uzturēja pieteikumu.
Bāriņtiesas pārstāve tiesas sēdē uzturēja apelācijas sūdzību.
Tiesas sēdē nopratināti liecinieki *A.B.*, *N.N.*, *D.K.* un *I.B.*

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus, noklausījusies procesa dalībnieku paskaidrojumus un liecinieku liecības, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota un pieteikums ir apmierināms daļā.

[10] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ka sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Izvērtējusi Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 30.oktobra sprieduma pamatojumu, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums daļā, kurā tiesa atzinusi, ka Lēmums ir prettiesisks (sk. šā sprieduma [5.1], [5.2], [5.5] – [5.12] punktu), ir pareizs un pilnībā pietiekams.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtajā daļā noteikto, apgabaltiesa pievienojas Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 30.oktobra sprieduma motivācijai norādītajā daļā (sk. šā sprieduma [5.1], [5.2], [5.5] – [5.12] punktu) un tos pašus apsvērumus neatkārto. No lietā esošajiem pierādījumiem secināms, ka bērni neatradās veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, kā arī bērnu atrašanās pieteicēja dzīvesvietā nevarēja apdraudēt viņu pilnvērtīgu attīstību. Pirmās instances tiesa pareizi atzina, ka nepastāvēja arī pamatotas aizdomas par minētajiem apstākļiem, t.i., ka bērni, iespējams, atrodas attīstībai, veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos. Tādējādi izveidojusies situācija vismaz sākotnēji bija risināma ar citiem tiesiskiem līdzekļiem, kas mazāk ierobežo pieteicēja tiesības. Savukārt gadījumā, ja pieteicējs atteiktos izpildīt vai nepildītu bāriņtiesas norādījumus (lēmumu), rastos tiesisks pamats izmantot radikālus līdzekļus.

[11] Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka pieteicējs un bērnu māte *D.K.* nedzīvo vienā ģimenē. Bērnu ikdienas aprūpi īsteno *D.K.*, bet atsevišķos gadījumos, iepriekš par to vienojoties, bērni uz dažām dienām dzīvo arī pieteicēja dzīvesvietā. Izskatāmajā gadījumā pirms Lēmuma pieņemšanas pieteicējs bija bērnus aizvedis uz savu dzīvesvietu un, pretēji bērnu mātes *D.K.* gribai, bija nolēmis, ka bērni turpmāk dzīvos pie viņa, t.i., atsevišķi no mātes.

Šādus apstākļus apstiprina pieteicēja sniegtie paskaidrojumi (*lietas 211.lapa*) un *D.K.* liecības (*lietas 226. – 227.lapa*).

Lieciniece *D.K.* tiesas sēdē liecināja, ka 2012.gada 20.jūnijā ar pieteicēju vienojusies, ka *P.K.* paliks pie viņa uz vienu nakti. Otrā rītā pieteicējs piezvanījis un teicis, ka bērns paliks pie viņa. Piektdien pieteicējs atsūtījis īsziņu, ka pie sevis ir paņēmis arī meitu. Pēc tam pieteicējs vairs nav atbildējis uz telefona zvaniem. Tā kā nebija zināms, kur bērni atrodas, *D.K.*

vērsusies policijā. *D.K.* uzskatījusi, ka pieteicējs tādā veidā ir atņēmis viņai bērnus. Sākotnēji vērsusies Salaspils bāriņtiesā, bet vēlāk – Ogres bāriņtiesā. Pieteicēja dzīvesvieta bijusi zināma, taču nebraukusi pakaļ bērniem, jo baidījusies, ka pieteicējs durvis neatvērtu un bērni aiz durvīm raudātu, kas vēl vairāk sarežģītu situāciju. *D.K.* uzskatījusi, ka bez bāriņtiesas iesaistīšanās situācija netiktu atrisināta. Pieteicējam bijis saprotams, ka *D.K.* vēlas atgūt bērnus, lai bērni turpinātu dzīvot pie viņas. *D.K.* savas attiecības ar pieteicēju raksturoja kā ļoti kritiskas. *D.K.* paskaidroja, ka gadījumā, ja ar pieteicēju būtu iepriekš vienojušies, ka pieteicējs paņems bērnus padzīvot pie sevis uz nedēļu, viņai nebūtu bijuši iebildumi. Ar pieteicēju vienojušies, ka *P.K.* pie viņa paliks vienu dienu, taču pēc tam pieteicējs paziņojis, ka bērnus vairs neatdos. *D.K.* liecināja, ka viņai nebija pamata domāt, ka bez bāriņtiesas iesaistīšanās viņa būtu atguvusi bērnus, jo bijusi pārliecība, ka pieteicējs negrasās bērnus atdot.

Pieteicējs tiesas sēdē minētos apstākļus nenoliedza. Pieteicējs paskaidroja, ka bija nolēmis, ka bērniem būtu labāk dzīvot pie viņa, jo bērnu māte *D.K.* nepienācīgi rūpējas par dēlu *P.K.*. Bērnu māte zvanījusi katru dienu, lūgusi atdot bērnus. Bāriņtiesā nevērsies, jo uzskatījis, ka tās ir galējības.

No minētā secināms, ka bērnu vecāku starpā pastāvēja domstarpības par bērnu aprūpes jautājumiem. Apgabaltiesa atzīst, ka izveidojusies situācija bija neatbilstoša bērnu vislabākajām interesēm. Nepastāv šaubas par to, ka bērnu šķiršana no mātes, kura ikdienā bija īstenojusi bērnu aprūpi, bērniem izraisīja vismaz emocionālu un psiholoģisku diskomfortu. Šajā gadījumā minētajam apstāklim ir būtiska nozīme, ņemot vērā *P.K.* veselības stāvokli.

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 19.panta otrajā daļā noteikto bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aprūpes un aizgādības jautājumos (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu.

Tādējādi bērna vecāku domstarpības bērna aprūpes jautājumos izšķir bāriņtiesa, nevis kāds no bērna vecākiem vienpersoniski, pretēji otra vecāka gribai.

Savukārt prasības lietās, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, izskatāmas vispārējās jurisdikcijas tiesā Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Secināms, ka šajā gadījumā pieteicēja rīcība (aizvedot bērnus uz savu dzīvesvietu un vienpersoniski, pretēji bērnu mātes *D.K.* gribai nolemjot, ka bērni turpmāk dzīvos pie viņa un šķirti no mātes, kura līdz tam īstenoja bērnu ikdienas aprūpi) neatbilst normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā risināmi šādi jautājumi.

[12] Pieteicējs lūdzis atlīdzināt viņam ar Lēmumu nodarīto morālo kaitējumu, izmaksājot kompensāciju naudas izteiksmē.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantā noteikto ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai

personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajai daļai atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Izvērtējot, vai šajā gadījumā pastāv tiesisks pamats morālā kaitējuma atlīdzināšanai, apgabaltiesa konstatē turpmāk minēto.

Ar Lēmumu pieteicējam tika nepamatoti uz 15 dienām atņemtas bērnu aprūpes tiesības. Ar Ķekavas novada bāriņtiesas 2012.gada 11.jūlija lēmumu Nr.1-6/60 pieteicējam bērnu aprūpes tiesības tika atjaunotas. Tādējādi tika atjaunots stāvoklis, kāds pastāvēja pirms Lēmuma pieņemšanas.

Raksturojot nodarīto morālo kaitējumu, pieteicējs tiesas sēdē paskaidroja, ka morālo kaitējumu vēlas saņemt par to, ka pagalmā ilgi stāvējuši cilvēki, kuri skatījušies uz viņu [pieteicēju] kā uz briesmoni. Cilvēki runājuši par to, ka bijusi policija, bērni izņemti no ģimenes. Vairākas nedēļas, kad bijušas liegtas tiesības redzēt bērnus, bērnu māte *D.K.* atklāti ņirgājusies par viņu. Pieteicējs juties publiski pazemots, arī darba devējs uzzinājis par radušos situāciju. Izskanējuši naidīgi izteicieni no *K.U.*, kurai pieteicējs zvanījis, jo zinājis, ka pie viņas atrodas bērni.

Izvērtējot pieteicēja paskaidrojumus, apgabaltiesa atzīst, ka ar lietas materiāliem un liecinieku *A.B.*, *N.N.* un *I.B.* liecībām neapstiprinās, ka Lēmuma izpilde veikta publiski, citu personu klātbūtnē. Nav arī konstatējams, ka par pieņemto Lēmumu bāriņtiesa paziņojusi pieteicēja darba devējam vai citām personām. Šajā gadījumā kā morālā kaitējuma atlīdzināšanas tiesiskais pamats nav vērtējamas arī pieteicēja, *D.K.* un *K.U.* savstarpējās attiecības.

Apgabaltiesa uzskata, ka šajā gadījumā Lēmuma pieņemšana bija tiešā cēloniskā sakarā ar paša pieteicēja prettiesisko rīcību (*sk. šā sprieduma 11.punktu*). Nolemjot šķirt bērnus no mātes, pieteicējs ignorēja bērnu un bērnu mātes tiesības un tiesiskās intereses, kā arī ignorēja normatīvajos aktos noteikto kārtību, kādā risināmas domstarpības bērnu vecāku starpā. Pieteicēja rīcība bija pilnībā neatbilstoša bērnu vislabākajām interesēm, un bāriņtiesas iesaistīšanās situācijas risināšanā bija objektīvi nepieciešama. Bāriņtiesa kļūdījusies situācijas novērtēšanā un piemērotākā risinājuma izvēlē, taču jāņem vērā, ka situācija bija samērā sarežģīta, ievērojot *P.K.* veselības stāvokli. Gadījumā, ja pieteicējs rīkotos tiesiski, Lēmums nebūtu pieņemts. Apgabaltiesa ņem vērā arī apstākli, ka līdz Lēmuma pieņemšanai pieteicējs nav īstenojis bērnu ikdienas aprūpi. Kā izriet no pieteicēja un bērnu mātes *D.K.* paskaidrojumiem, bērnu ikdienas aprūpi īstenojusi (un arī turpina īstenot) bērnu māte *D.K.*

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, apgabaltiesas ieskatā nepastāv tiesisks pamats morālā kaitējuma atlīdzināšanai pieteicējam. Līdz ar to norādītajā daļā pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307.pantu un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

daļēji apmierināt *G.K.* pieteikumu.

Atzīt Ogres bāriņtiesas priekšsēdētajas 2012.gada 26.jūnija lēmumu Nr.1-6/73 par prettiesisku.

Noraidīt *G.K.* pieteikumu pārējā daļā.

Uzlikt pienākumu Ogres novada pašvaldībai atlīdzināt *G.K.* viņa samaksāto valsts nodevu Ls 20 (divdesmit latus).

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	*(paraksts)*	R.Paegle
Tiesneši	*(paraksts)*	I.Kaļiņina
	(paraksts)	M.Vīgants

NORAKSTS PAREIZS:
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese R.Paegle
Rīgā 2013.gada 31.maijā.